

v Aleksandrovej šoli, v Pavlovem institutu itd., v Moskvi v Katarininem zavodu, v Aleksandrovej šoli, Nikolajevem sirotišči itd. Nikjer v Evropi se ni tako razvilo znanstveno naobrazenje deklic kakor v Rusiji, nikjer se jim ni tako olajšal pristop do svobode in državnih služb, pošte, brzojava itd. Za višje izobrazenje ženskega spola so »višje ženske kursy«, v koje sprejemajo devojke, ki so dovršile gimnazijo z ugodnim uspehom; delijo se na tečaje ter nadomeščajo na nek način ženska vseučilišča. Za one deklice pa, ki ne morejo pohajati teh kurzov, uvedeni so na nekih gimnazijah »publičnije ženske kursy«, kjer se v javnih predavanjih spopolnuje srednje žensko znanje. Zdravilstva se uči dandanes na stotine ruskih deklic deloma doma, deloma v tujini, osobito v Švici. Razven šol, koje vzdržava država, je v Rusiji še veliko število privatnih šol. (Dalje prihodnjitč).

† Karolina Světla.

Dne 7. t. l. je umrla v Pragi največja češka pisateljica Karolina Světla. Njeni mnogoštevilni spisi niso samo najljubše štivo sedanje generacije, temveč imajo stalno vrednost v češki književnosti.

Ivana Rott (to je njeno rodbinsko ime) se je rodila dne 24. februarja 1830. v Pragi. Njena prva vzgoja je bila nemška, z malo francoščine po vrhu. Bile so na Češkem tedaj take razmere, kakor so bile v Slovencih gledé ženske odgoje še pred malo časa. Praško meščanstvo — bogati kupci iz vseh mogočih krajev, neodločnega narodnega pokolenja — ni imelo drugih idealov, kakor dobiček, bogastvo in njegove ugodnosti. Staro plemstvo češko pa v svojih starinskih palačah je bilo slepo in gluho za ostalo življenje v mestu. Le tu in tam se je trudilo nekoliko mož vzbuditi narodno zavest, negujoč rodni jezik; ali njih tiho in skromno delovanje se ni še opazalo v javnosti.

Domači učitelj Peter Mužák je probudil jasno narodno zavest v mladi deklici. Pesem »Kde dom je můj?« je izvabila Ivani in njeni sestri Sofiji solze ganjenosti; 48. leta vidimo že mlado zaročenko dobrosrčnega profesorja Mužáka na plesu, prirejenem v čast udeležiteljem slovanskega shoda, v narodni noši. Od sedaj se je Ivana živo zanimala ne le za narodni, temveč tudi za politični in društveni pokret tedanje burne dobe. O tem svedočijo njene poznejše črtice,

kakor »Pan a sluha«, »Bludička«, »Z ovzduší barikád«, »Mlha« itd., v katerih opisuje Prago ob času barikad.

Leta 52. se je poročila s prof. Mužákom, ali že bodočnega leta je plakala nad grobom svoje hčerke. Od tega časa je vedno bolehal. Najrajši je bivala v rodnem kraju svojega moža, na Ještédskem gorovju, v vasi Světli*), pozneje v Dolnih Pasekah. Tu je spoznala prosti narod češki, njegovo trpljenje, stremljenje in delovanje. Vi dela je, da je v prostem kmetskem narodu koren, iz katerega so bile pognale zelene mladike češkega kraljestva: mladike so bile polomljene in sežgane, ali koren tiči globoko v materi zemlji ter poganja zopet in zopet nove mladike.

Ta prosti narod opisuje Světla v svojih neštevilnih ještédskih povestih. Njeno pripovedovanje je semtertje neverojetno, kajti ona motri življenje iz višjega stališča, njeni junaki so širitelji globokih tez in programov.

Najznamenitejši so štirje romani: »Vesnický roman«, »Kříž u potoka«, »Frantina« in »Nemodlenec«. V njih se zrcali cela fisio-nomija Světla. Osobito »Nemodlenec« je izmed najbolj globoko zasnovanih romanov češke književnosti. Poslednja njena dva romana »Zvypravování staré žebračky« in »V Hložinách« ne dosežata, kar se tiče idej, njenih prejšnjih del, toda v karakteristiki in v podrobnostih vendar ne zaostajata za drugimi.

Osobito veljavo imajo njene novelice in pripovedke Ještédske pod naslovom »Povidki a novelly« in »Kresby z Ještédi«, v katerih so kristalizovane ideje, katere je razvila v svojih večjih romanih. Med temi je tudi »Hubička«, katero je Smetana vglasbil in se kot opera poje na čeških in drugih odrih.

V svojih prazkih povestih nam črta osobito temne strani velikomestnega življenja. V prvem velikem in svojem najstarejšem romanu »Prvné Česka« se drži še stare šole, po katerej je bilo v romanih mnogo dejanja in veliko oseb, a že v drugem svojem romanu: »Na úsvitě« ostavlja stare forme in povzdiguje narodno zavest in narodno probujenje. Za tem prideta romana »Poslední paní Hlohovská« in »Černý Petříček«. Najdovršenejše delo v tem ciklu je pa »Zvonečková královna«.

Večina njenih malih spisov je tendencijozna, ker obdelava n. pr. češko šolstvo, kozmopolitizem in žensko vprašanje. Spisala je tudi za deco nekaj prekrasnih in preljubeznivih stvari.

Izdala je dva zvezka Memoirov pod naslovom »Upomínsky in z literarního soukromí« in sicer še leta 1898.

*) Od todí njeno pisatejsko ime Karolina Svetla.

Njen impozantni in krasni pogreb je pokazal, kako je bila Světla obče ljubljena in spoštovana ne samo radi svojih literarnih del, ampak posebno tudi radi svojega človekoljubja in dobrote. Zastopano je bilo na tem pogrebu vse češko novinarstvo od največje revije do najmanjšega lističa, a njen životopis in njene sliko ima večina čeških listov, spomin njen pa bode večno živel v hvaležnih jej slovanskih srcih.

Književnost in umetnost.

»Benko Bot«. »Prosvjeta« piše o predstavi te Markovičeve drame : »Gledališka sezona se je pričela z uprizoritvijo Markovičevega »Benka Bota«. Gledališče je bilo slabo obiskano. Drama se je predstavljala prvikrat. Marković je izvrsten hrvatski pesnik; s tem delom se je začela gledališka sezona, predstava se je vršila prve dni meseca. Igrali so najizvrstnejši igralci, vendar gledališče je bilo — prazno. (Prav kakor pri nas. Op. prel.) Ne moremo najti izraza, s kojim bi ožigosali tako postopanje zagrebškega občinstva, koje kakor da je ustvarjeno samo za pijačo, cirkuse in balerine. Ako pojde tako dalje, tedaj se gledališče lahko zapre, kajti vredno ni, da narod zameče toliko denarja, kojega si trdo služi sè svojimi žulji. Hvala upravi, da uprizorava naše komade; mi nečemo trditi, da so to sami biseri in drago kamenje, ali samo tako dobimo dramatiških pisateljev, ako bode nade, da se njihova dela uprizore. Tudi Shakespeare ni postal takoj Shakespeare ampak počasi. Sam Bog zna, koliko krasnih dram bi bil napisal naš Marković, ako bi se bila njegova drama vprizorila o pravem času pred dvajsetimi leti. In koliko drugih pesnikov bi mu sledilo! Uživiti se v misli pesnika »Benka Bota« ni lahko, kajti znano je, da je Marković eden najglobokejših misliteljev hrvatske domovine. Zato se njegove drame bolj uživajo, ko se čitajo, nego ko se predstavljajo. Vendar se mora priznati, da so pojedini prizori de-lovali na slušatelja tako pretresljivo, kakor je gotovo pesnik želel. Ko bi se bil »Benko Bot« predstavljan v 70. letu tega stoletja, bilo bi občinstvo elektrizovano. Gledališče bi bilo prenapolnjeno, ploskanje bi bilo frenetično in nič bi ne motilo popolnega oduševljenja. Pesnikov zanos, koji nas vodi skozi vso dramo, je ustvaril veličastnih slik, prekrasnih misli, pretresljivih prizorov, a vse je navdahnjeno z najčistejšim rodoljubjem. Da se ktero biserno zrnce ni zapazilo, krivi so pač igralci«.